

نیاز آفرینی آموزشی در نظام‌های آموزشی

نألف

دکتر ابوطالب مطلبی و رکانی

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره) نوشهر

دکتر فریبا عدایی

عضو هیأت علمی دانشگاه الزهر (س)

دکتر علیرضا عالی‌پور

عضو هیأت علمی دانشگاه علوم دریایی امام خمینی (ره) نوشهر

انتشارات مجل

شناسه افزوده : مطلبی ورکانی، ابوطالب، ۱۳۵۶ - Motallebi Varkani, Abutaleb
 عنوان و نام پدیدآور : نیاز آفرینی آموزشی در نظام‌های آموزشی
 مؤلفان: ابوطالب مطلبی ورکانی، فریبا عدلی، علیرضا عالی‌پور
 مشخصات نشر : تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۶
 مشخصات ظاهری : ۱۶۸ ص.
 شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۳۸-۴
 وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا
 موضوع : نیازهای آموزشی - ارزشیابی
 موضوع : Training Needs - Evaluation
 موضوع : آموزش حین خدمت - نیازسنجی
 موضوع : Employees- - Training of- - Needs Assessment
 شناسه افزوده : عدلی، فریبا، ۱۳۴۶ - Adli, Fariba
 شناسه افزوده : عالی‌پور، علیرضا، ۱۳۶۲ - Aalipour, Alireza
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۴۶/۵/۵۸۴۹/۵ HF۵۵۴۹/۵
 رده‌بندی دیویی : ۵۸/۳ ۲۴
 شماره کتابشناسی ملی : ۱۰۳۵۲۶۱

عنوان کتاب: نیاز آفرینی آموزشی در نظام‌های آموزشی
 مؤلفان: دکتر ابوطالب مطلبی ورکانی، دکتر فریبا عدلی، دکتر علیرضا عالی‌پور
 ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه
 ناظر فنی: امین لشکری
 نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۶
 قطع و تیراژ: وزیری، ۵۰۰ نسخه
 قیمت: ۱۵۰۰۰۰ ریال
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۷۳۸-۴

[http:// www.jangal.com](http://www.jangal.com)

[email: info@junglepub.org](mailto:info@junglepub.org)

تلفن: ۰۲۱-۶۶۴۸۶۱۱۵-۹-۶۶۴۸۲۸۳۰

۰۳۱-۳۳۲۰۵۰۰۵-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹

«حق چاپ برای مؤلفان محفوظ است»

فهرست مطالب

پیشگفتار

فصل اول: مفاهیم آموزش..... ۱

مقدمه..... ۲

۱-۱. آموزش..... ۲

۱-۱-۱. تعریف آموزش..... ۴

۱-۱-۱-۱. اهداف کلی آموزش با ویژگی‌های نظام آموزش رسمی

جامعه..... ۴

۱-۱-۱-۲. ارتباط آموزش با نیازهای شغلی، توسعه‌ای و فردی نیروی انسانی..... ۴

۱-۱-۱-۳. مداومت آموزش‌ها..... ۵

۱-۱-۱-۴. سنخیت آموزش‌ها و ویژگی‌های فراگیران..... ۵

۱-۱-۱-۵. ایجاد انگیزه‌های آموزشی برای فراگیران..... ۵

۱-۱-۱-۶. کاربردی بودن آموزش..... ۶

۲-۱. آموزش مبتنی بر شایستگی..... ۶

سطوح و ابعاد شایستگی..... ۸

الگوهای شایستگی..... ۹

۳-۱. آموزش و بهسازی منابع انسانی..... ۱۲

دلایل نیاز به آموزش‌های سازمانی..... ۱۳

۱- به کارگیری تجهیزات، فرایندها و اجرای خط‌مشی‌های جدید..... ۱۴

۲- برطرف نمودن ضعف عملکردی کارکنان..... ۱۵

۳- برطرف نمودن نواقص مهارت‌های عمومی و بنیادی..... ۱۵

۴- آشنایی کارکنان جدید..... ۱۵

۵- ترفیع و ارتقای کارکنان..... ۱۵

۶- تغییر در بینش و نگرش کارکنان..... ۱۶

۷- عدم تأمین نیروی انسانی مورد نیاز..... ۱۶

۴-۱. آموزش و توسعه پایدار..... ۱۷

۱-۴-۱. مفهوم توسعه..... ۱۷

۲-۴-۱. توسعه پایدار..... ۲۱

۳-۴-۱. آموزش توسعه‌ای و توسعه پایدار ۲۳

۴-۴-۱. نقش آموزش توسعه‌ای در توسعه پایدار ۲۵

فصل دوم: نیاز آفرینی و نیازسنجی آموزشی ۲۷

مقدمه ۲۸

۱-۲. نظام جامع آموزشی در سازمان‌ها ۲۸

۲-۲. برنامه‌ریزی ۲۹

۱-۲-۲. برنامه‌ریزی ۲۹

۱-۲-۱. مراحل برنامه‌ریزی ۳۱

۲-۲. برنامه‌ریزی آموزشی ۳۲

۱-۲-۲-۱. تعریف نظام آموزشی ۳۳

۲-۲-۲-۱. تعریف برنامه‌ریزی آموزشی ۳۶

۲-۲-۲-۲. وظایف و مسئولیت‌های برنامه‌ریز آموزشی ۳۷

۳-۲. نیازسنجی آموزشی ۳۸

۱-۳-۲. تعریف نیاز ۳۸

۱-۳-۲-۱. طبقه‌بندی نیازهای آموزشی ۳۸

الف) نیازهای پید و پنهان ۳۸

ب) نیازهای قبل و بعد از تغییر ۳۸

پ) نیازهای ذهنی، جسمی، روانی ۳۹

ت) نیازهای شغل، فرد و محیط ۳۹

ث) نیازها به لحاظ ضرورت و اهمیت (نیازهای فوری، نیازهای مادی) ۴۰

ج) نیازهای آموزشی از نقطه نظر کاربردی در آموزش و بهسازی منابع انسانی ۴۰

۲-۳-۲. تئوری نیازها ۴۱

۱-۲-۳-۲. سلسله مراتب مازلو ۴۱

۲-۲-۳-۲. فهرست نیازهای ماری ۴۳

۳-۲-۳-۲. تئوری ERG آندر فر ۴۵

۴-۲. منابع تعیین نیازهای آموزشی ۴۵

۵-۲. تعریف نیازسنجی آموزشی ۴۷

۶-۲. اصول نیازسنجی ۵۰

۷-۲. منابع نیازسنجی آموزشی ۵۲

فصل سوم: الگوهای نیازسنجی آموزشی.....۵۳

۵۴.....	مقدمه.....
۵۴.....	۱-۳. الگوهای نیازسنجی.....
۵۴.....	۱-۱-۳. الگوی قیاسی.....
۵۶.....	۲-۱-۳. الگوی استقرایی.....
۵۷.....	۳-۱-۳. الگوی کلاسیک.....
۵۸.....	۴-۱-۳. الگوی کافمن و هرمن.....
۵۸.....	۵-۱-۳. الگوی کلاین.....
۵۹.....	۶-۱-۳. الگوی نیازسنجی اتحادیه نظام آموزشی.....
۵۹.....	۷-۱-۳. الگوی راکر.....
۶۰.....	۸-۱-۳. الگوی تحلیل SWOT.....
۶۱.....	۹-۱-۳. الگوی نیازسنجی آموزش ناتو.....
۶۲.....	۱۰-۱-۳. الگوی دیکوئری ۲، ۱۹.....
۶۲.....	۱۱-۱-۳. الگوی جامع تعاملی ۱۶۰ در به نیازسنجی آموزشی در توسعه مدیران.....
۶۳.....	۲-۳. الگوهای طراحی آموزش‌های سارسانی.....
۶۳.....	۱-۲-۳. الگوی آموزش کارکنان سینگر.....
۶۴.....	۲-۲-۳. الگوی آموزش کارکنان ADDIE.....
۶۶.....	۳-۲-۳. الگوی آموزش کارکنان هاکت.....
۶۷.....	۴-۲-۳. الگوی آموزش واگن.....
۶۷.....	۵-۲-۳. الگوی آموزش کارکنان DDE.....
۶۸.....	۶-۲-۳. الگوی آموزش کارکنان لیرد.....
۶۸.....	۳-۳. فنون نیازسنجی آموزشی.....
۷۰.....	۴-۳. مدل‌های اجرای نیازسنجی آموزشی.....
۷۱.....	۵-۳. روش‌های عملی.....
۷۱.....	۱-۵-۳. آموزش حین کار.....
۷۲.....	۱-۱-۵-۳. اهداف آموزشی نظام آموزش حین کار.....
۷۳.....	۲-۱-۵-۳. چالش‌ها و موانع استقرار نظام آموزش حین کار.....
۷۷.....	۲-۵-۳. کارآموزی یا روش استاد/شاگردی.....
۷۸.....	۳-۵-۳. شبیه‌سازی.....
۷۹.....	۴-۵-۳. مطالعه موردی.....

- ۳-۵-۵. بازی‌های تجاری ۸۰
- ۳-۵-۶. ایفای نقش ۸۰
- ۳-۵-۷. مدل‌سازی رفتاری ۸۱
- ۳-۶-۶. روش‌های تیم‌سازی ۸۲
- ۳-۶-۱. آموزش تیمی ۸۲
- ۳-۶-۲. یادگیری عملی ۸۳
- ۳-۷-۷. ارزشیابی در نیازسنجی آموزشی ۸۴
- ۳-۷-۱. مفهوم ارزشیابی ۸۴
- ۳-۷-۲. ارزشیابی آموزشی ۸۵
- ۳-۷-۷. شاخص‌های ارزشیابی ۸۶
- ۳-۷-۱-۳. روش مبتنی بر نیل به هدف ۸۷
- ۳-۷-۲-۲. روش مبتنی بر تأمین منابع ۸۸
- ۳-۷-۳-۳. روش مبتنی بر فرایندهای درون سازمانی ۸۸
- ۳-۷-۴-۴. روش مبتنی بر رضایت گروه‌های ذینفع ۸۹
- ۳-۷-۴-۴. ضرورت تعیین برخس، برنامه‌های آموزشی ۹۰
- ۳-۷-۴-۱. تعیین بازده آموزش ۹۱
- ۳-۷-۴-۲. ارتقاء کیفیت آموزش ۹۲
- ۳-۷-۴-۳. توسعه اعتماد جمعی ۹۲
- ۳-۸-۸. تفاوت ارزشیابی با ارزیابی در برنامه‌های آموزشی ۹۳
- ۳-۸-۱. تقسیم‌بندی انواع ارزشیابی ۹۴
- الف) دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به مرسوم ارزشیابی ۹۴
- ۱- ارزشیابی از فراگیران ۹۵
- ۲- ارزشیابی از برنامه‌های درسی دوره آموزشی و مواد آموزشی ۹۵
- ۳- ارزشیابی از مراکز آموزشی ۹۵
- ۴- ارزشیابی از کارکنان مراکز آموزشی ۹۶
- ب) دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به زمان و هدف استفاده ۹۶
- ۱- ارزشیابی آغازین یا سنجش آغازین ۹۶
- ۲- ارزشیابی تکوینی ۹۶
- ۳- ارزشیابی تشخیصی ۹۷
- ۴- ارزشیابی تراکمی ۹۷
- ج) دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به ارزشیابان ۹۷

۹۸.....	۳-۹. ارزیابی اثربخشی دوره‌های آموزشی.....
۹۹.....	۳-۹-۱. الگوهای پر کاربرد سنجش اثربخشی آموزشی.....
۱۱۳.....	الگوهای ارزشیابی برخاسته از رویکرد مبتنی بر نظر متخصصان.....
۱۱۴.....	الگوهای ارزشیابی برخاسته از رویکرد مبتنی بر اختلاف نظرهای متخصصان.....
۱۱۵.....	الگوهای ارزشیابی برخاسته از رویکرد طبیعت‌گرایانه و مبتنی بر مشارکت‌کنندگان.....
۱۱۵.....	دسته‌بندی ارزشیابی‌های آموزشی با توجه به ملاک مورد استفاده.....
۱۱۷.....	الگوی بازگشت سرمایه (ROI) در نیازآفرینی آموزشی.....
۱۱۷.....	مراحل: شیایی بر اساس مدل ROI.....
۱۲۰.....	مراحل: جدآوری، تجزیه و تحلیل داده‌ها.....
۱۲۲.....	۳-۱۰. محتوای برنامه درسی در نیازآفرینی آموزشی.....
۱۲۲.....	۳-۱۰-۱. تعریف محتوا.....
۱۲۳.....	۳-۱۰-۲. اصول و رمانای محتوای آموزشی.....
۱۲۴.....	۳-۱۰-۳. محتوا و روش برای محتوا در دوره‌های آموزشی.....
۱۲۵.....	۳-۱۰-۴. معیارهای انتخاب محتوا در نیازآفرینی آموزشی.....
۱۲۶.....	کیفیت در نیازسنجی آموزشی.....
۱۲۷.....	الگوهای کیفیت آموزش.....

فصل چهارم: نیاز آفرینی آموزشی، مقدم بر نیازسنجی آموزشی..... ۱۳۳

۱۳۴.....	مقدمه.....
۱۳۵.....	دلایل مقدم بودن نیازآفرینی آموزشی بر نیازسنجی آموزشی.....
۱۳۵.....	۱- پژوهش‌های کاربردی؛ ایجاد کننده نیازهای آموزشی.....
۱۳۶.....	۲- ارتباط اهداف با نیازآفرینی آموزشی.....
۱۳۸.....	۳- رویکردهای نوین به نیازهای آموزشی.....
۱۴۱.....	۴- سازمان‌های نوظهور و نیازآفرینی آموزشی.....
۱۴۲.....	۵- بصیرت و نیازآفرینی آموزشی.....
۱۴۳.....	۵-۱. بصیرت‌ها در نظام آموزشی.....
۱۴۳.....	۵-۲. رابطه بصیرت و عمل در نظام آموزشی.....
۱۴۳.....	۵-۳. انواع بصیرت‌ها در نیازهای آموزشی.....
۱۴۶.....	۶- دانشگاه سبز و نیازآفرینی آموزشی.....
۱۴۷.....	۷- آینده پژوهی و نیازآفرینی آموزشی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی.....
۱۴۹.....	۸- الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت و نیازآفرینی آموزشی.....
۱۵۳.....	منابع و مآخذ.....

يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ

خداوند مقام اهل ایمان و دانشمندان عالم را (در دوجهان) رفیع می گرداند

(سوره مبارکه مجادله - آیه ۱۱)

پیشتر

تمامی ادیان انبیا را موجودی کمال گرا دانند و این موجود کمال گرا نیازمند ایزاری به نام آموزش، در جهت گیری به سمت کمال می باشد. همچنین تغییر و تحول در سازمان های نوظهور به قدری سریع، حاد و پیچیده و فراگیر است که سازمان های نوظهور بدون پیش بینی، همگامی و تطابق با شرایط روز قادر به ادامه حیات، رشد، بالندگی و توسعه نیستند. سازمان های نوظهور برای ادامه حیات خود در دنیای چالش برانگیز امروز، به افراد هوشمند نیاز دارند که کارهای هوشمندانه انجام دهند. تربیت افراد هوشمند در سازمان ها، نیازمند آموزش های هوشمندانه می باشد که این آه ورزش ها با نگرش به آینده، باید نیاز آفرینی شوند. مولفین در این کتاب مفاهیم آموزش، نیاز آفرینی و نیازسنجی آموزشی، الگوهای نیازسنجی آموزشی و دلایل تقدم نیاز آفرینی بر نیازسنجی آموزشی را در سازمان های نوظهور برای اساتید، دانشجویان و دانش پژوهان ارائه داده اند. امید است مورد بهره برداری جامعه دانشگاهی کشور عزیزمان قرار گیرد. از همه استادان، فرهیختگان و دانشجویان گرانقدر استعدا داریم نظرات و پیشنهادهای سازنده و اصلاحی خود را در رابطه با کتاب حاضر عنوان تا انشاء... در چاپ های بعدی مد نظر قرار گیرد.

مطلبی و رسانی - عدلی - عالی پور